בס"ד

"חופשה לא נתן לה(ו)..."

(ויקרא י"ט, כ')

לקט מכתבים ושיחות של כ"ק אד"ש על בין הזמנים.

בס"ד

תמים יקר ואהוב !

אחרי שנה או שנתיים או שלוש בתומכי תמימים כבר קלטת את הנקודה הפנימית והעצמית אשר ציר החיים שלנו הוא שונה.

אנחנו לא מסתובבים סביב עצמנו, רצונותינו, תאוותינו ח"ו אלא סביב רצון ה' כפי שמגלה לנו התורה והרבי שליט"א.

טבעי ופשוט הוא שלפני כל דבר וענין בחיים נלמד ונעיין בתורתו הקדושה של הרבי ונראה איך הרבי רואה וחי את הדברים וממילא איך אנחנו צריכים לחיות.

לפניך לקט קטן בכמות ורב באיכות על ימי הקיץ ('חופש' בלעז..) מתורתו של הרבי שליט"א.

ויהי רצון שתיכף ומיד נזכה לחופש האמיתי מהיצר הרע בגאולה האמיתית והשלימה !

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד !

מכתבים.

(לפי סדר השנים, ההדגשות לא במקור)

לתת את עצמנו לקירוב הנוער

"**ואליכם בני הישיבות** הננו פונים ביחוד, **מתקרבים ימי הקיץ ימי החופש ומנוחה** אשר סדרי הלימוד בהישיבה רפויים, ע"כ הצעתינו לפניכם שת**תנו את עצמכם לקרב את הנוער להשפיע עליו שיבואו ללמוד בישיבות, להסביר להם שזהו עיקר גדול בחיים להתחנך על ברכי התורה והיראה**, והלומד כשהוא ילד זוכה לא זו בלבד שתורתו משתמרת אלא עוד זאת שזהו **מעמיד אותו בעזה"י בפנה של אורה אשר כל ימי חייו** ידע מטרתו בחיים להיות יהודי נאמן לה' ולתורתו".

(ממכתב ר"ח סיון תש"י)

לנצל את ימי הבראת הגוף לחיזוק הנשמה

"ראה רמב"ם רפ"ד מהל' דעות: היות הגוף בריא מדרכי השם הוא כו' ומזה נלמד במכל שכן וקל וחומר בן בנו של קל וחומר עד כמה **נוגע שתהי' הנשמה בריאה**. ואם בכל השנה צריכים להשתדל בזה על אחת כמה וכמה שצריכים להתחזק בזה בתוספות אומץ בזמנים אשר עוסקים ומתענינים ביחוד בהבראת הגוף שלא יבא ח"ו להמצב אשר תוקפא דגופא חולשא דנשמתא...

ולא לדרשא קאתינא אלא לעוררו להענין, מעין דאתהפכא, **לנצל ימי וענין הבראת הגוף לחיזוק הנשמה**, היינו להוסיף שיעור מיוחד לימי החופש ולחפש ההזדמנויות לעורר אחרים... לתורה עבודה וגמ"ח כל אחד לפי מצבו.."

(ממכתב מנ"א השי"ת)

אין "חופש" מלימוד תורה

". . . לקראת סיום שנת הלימודים הנני לברך את התלמידים המסיימים העולים לכתות ומחלקות עליונות על סולם חינוכם על טהרת הקודש

מתחילים ימי הקיץ, ימי חופש ומנוחה וחילוף כוחות והכנה לשנת הלימודים הבאה עלינו ועליכם לטובה

דעו נא, ילדים חביבים, זרע ברך ה', **כי ימי החופש של הקיץ אין משמעם חופש והפסק ח"ו מלימוד התורה.** אין ילד וילדה בישראל רשאים לחיות בלי לימוד תורה וחנוך כשר בתורה ומצות אפילו יום אחד, בין בקיץ ובין בחורף. אדרבה! בימי הקיץ הארוכים, עת שהתלמידים חפשים מבית הספר התלמוד תורה או הישיבה. **ניתנה לכם האפשרות והזכות להקדיש שעותיכם הפנויות לתורה ביתר שאת וביתר עז**, הן לעצמכם - בחזרה על הלמוד מכבר ובהכנה והשתלמות לשנת הלימודים הבאה, הן לטובת זולתכם - בהשפעה טובה על אחיכם ואחיותיכם, אשר לא זכו, כמותכם, לעמדו בקרן אורה אשר באופן זה תעלו מעלה מעלה, בעילוי אחר עילוי, בדרך המובילה בית א-ל.

רק באופן כזה תחליפו כח, לא רק כח הגוף אלא גם כח הנשמה הטהורה, אשר שניהם ביחד, והנשמה בעיקר, עושים את האדם שלם ומושלם..."

(ממכתב ט"ז סיון תשי"א)

תכלית ימי ההופש - להוסיף אומץ בלימוד התורה

"כל מעשה ומעשה של בני ובנות ישראל, צריך להיות בו כוונה רצוי'. **גם ימי החופש שחלפו זה עתה יש להם כונה ותכלית**, והן - **להחליף כח ולהוסיף אומץ** בכדי שתוכלו להמשיך - והמתחילים, להתחיל - לימוד התורה וחינוך הכשר ביראת שמים ביתר התמדה ויתר חיות".

(ממכתב ה' אלול תשי"א)

העייפות היא רק תירוץ

"בטח למותר להעיר על הנחיצות הכי גדולה **לנצל את ימי הקיץ** שהתלמידים חפשים אז מלימודים אחרים, **לתוספת התעוררות והתחזקות ובפרט של יראת שמים בכל התלמידים**, אף שגם בזה **ישנו תירוץ מן המוכן שהתלמידים עייפים הם מלימודם** כל השנה וגם נוסעים הם לחוץ לעיר וגם החמימות קשה לסבול, שבד"מ פועל זה על המרץ של התלמידים וההנהלה כו' וכו', ואין ברצוני לחזור עוד הפעם על כל האמור לעיל, רק אדגיש **שאין זה אלא תירוץ**, והראי' שבכל המקומות שהחליטו ובפועל לנצל את ימי הקיץ, הצליחו עד כדי כך שלשנה הבאה לא הי' צריך שאעורר אותם עוד הפעם, כי בעצמם ראו שגם בגשמיות תועלת היא".

(ממכתב כ"ח סיון תשי"ג)

לו איישר חילי הייתי מבטלו..

"בכלל ידועה השקפתי **שאין הזמן עתה לימי חופש כלל**, ואדרבה - ומכמה טעמים, **ולו איישר חילי היתי מבטלו בעבר ועאכו"כ בהוה ובעתיד**".

(ממכתב ה' מנ"א תשט"ו)

הוספה בבריאות הגוף דורשת הוספה בבריאות הנשמה

" . . את זה לעומת זה עשה אלקים, **וכשהגוף מתעסק לחזק בריאותו** ע"י ענינים גשמיים כפשוטם, בהוספה באכו"ש טיול וכו' (ולא תמיד הכונה לעבוד את השי"ת - בגלוי) **הרי זה דורש הוספה ג"כ בבריאות הנשמה**, ועוד יותר מאשר בבריאות הגוף, כיון שהסביבה בנאות דשא ממשכת יותר לענינים פשוטים הנ"ל מאשר בעיר, ולכה"פ **צריכה להיות ההוספה ברוחניות כמו ההוספה בגשמיות**, והרי מובא שזהו אחד הטעמים ללמוד פרקי אבות תיכף לכניסת הקיץ, כיון שאז הטבע מתחזק האילנות מלבלבים וכו', ומובן ג"כ שמזה אין סתירה כלל וכלל להוראת הבעש"ט עזב תעזב עמו כו', ולא ע"י תעניות וסיגופים כי **כח המתאוה יש להלבישו בקדושה** וכו', עדי יקוים היעוד המקווה שהגוף לא רק שלא יבלבל להרוחני ולא רק שיסייע בידו אלא שאדרבה 'נקבה תסובב גבר' ".

(ממכתב כ"ו אייר תשט"ו)

בודאי היה חסר בלימודם..

"... ועל של עתה ועיקר באתי, כי בודאי זוכרים הם תוכן מכתבם ע"ד החופש - אשר אי אפשר יהי' לעכב התלמידים בשילהי אלול ועשי"ת וכו' בהישיבה אם לא יתנו להם חופש בזמן הקיץ, ועל יסוד השערה וקס"ד זו, הנה נתנו חופש למאות תלמידים לכמה זמן, **אשר בודאי חסר הי' בלימודם תורה והלואי שלא הי' חסרון גם בקיום המצות).**

וכמו שנתנו החופש בלבב שלם - הרי בטח יכירו בהמוטל עליהם לקיים החלק השני בהנוגע להסדרים בשילהי אלול ועשי"ת וכו.'

בברכה לבשורות טובות ומפורטות בכל האמור לעיל ולכתיבה ולחתימה טובה". (ממכתב ז' אלול תשט"ו)

להוסיף בלימוד דווקא בימי החופש - מרצונם הטוב

"...ולפלא שאינו מזכיר דבר מעניניו בתורה ומצוותי' - עתה. ובפרט ע"פ המדובר, אשר דוקא בימים הנקראים **בלשון העולם ימי החופש**, יש להוסיף בלימוד התורה ובהידור בקיום המצוות, כיון שאז כמה דברים המבלבלים במשך ימות השנה, פטורים מהם, ועוד טעם נוסף בזה, לבעלי תכונות נפש מסוימות, אשר **דווקא בימים אלו**, שאין מחויבים עפ"י דין הישיבה למשמעת וללמוד תורה מספר שעות בכל יום ויום, הרי מראים שברצון הטוב ומבלי ציווי מבחוץ - מוסיפים על מספר זה כמה וכמה. ובפרט שעליו להראות "**דוגמא חי**"" בסביבתו עתה, מהו תלמיד ישיבה בכלל **וישיבת תומכי תמימים בפרט**, שממנו יראו וכן יעשו. וכמבואר בדברי חז"ל ורז"ל בכ"מ.

(ממכתב כ"ד מנ"א תשט"ז לקו"ש ח"ח ע' 367)

'לקחת חופש' ?! סתירה מרישא לסיפא!

"כמדומה שבתקופה זו נוהג לשנות מקומו, או כלשון הרגיל "לקחת חופש" (מובן שסתירה מרישא לסיפא, שהרי חופש אי אפשר לקחת, אלא לקבל. שבאם אפשרי לקחת בעצמו, הרי גם מלכתחילה חפשי הוא. ועוד, שהוא בעצם היפך הענין ד"עבדי הם"...)".

(ממכתב י"ג מנ"א תשי"ט)

שיחות.

לפי סדר השנים

(ההדגשות לא במקור)

הנסיונות של הקיץ קשים מהנסיונות של החורף

"בשעה שנותנים לעצמו להכנס ב"חמרא דפרגותא ומייא דיומסית" אפילו על רבי אלעזר בן ערך כתוב שזה פעל עליו. צריך אכן שיהיה שמירת בריאות הגוף שזהו הרי "מדרכי עבודת השם הוא" אבל **לא צריכים להכנס יותר מידי לזה, ובפרט בזמן הקיץ שתוקף הטבע הוא ביותר.**

צריכים להסביר שאחרי שעברו את נסיונות החורף, נותן עכשיו הקב"ה **נסיונות של קיץ שקשים מהנסיונות של החורף... וצריכים להשמר ביותר לא להסחב לזה**, ולהוציא זאת רק בעבודה".

(תרגום חופשי משיחת ש"פ קדושים תשי"ד)

כשנוסעים בשליחות הרבי הרבי נוסע איתנו

"מצוים הרי כאן הבחורים היוצאים לשליחות (לתקופת חופש הקיץ) לקרב יהודים, כפי שנהוג הדבר בשנים האחרונות.

מכיון וי"ב תמוז הוא יום סגולה "להמשיך" את כל ההארות וההשפעות בנוגע לתורה ומצוות - הרי שאת הכח על כך עליהם לשאוב מיום זה, כדי שיצליחו בשליחותם, הן מה שהם פועלים במודע, והן מה שנפעל על ידם שלא במודע.

אחד התמימים שיצא לשליחות, דובר אנגלית רהוטה, הסביר ענינים ביהדות ובחסידות. הוא דיבר אודות יחודא-תתאה ויחודא-עילאה, בלכתו בדרך בלטה מכנף בגדו אחת הציציות. וכן "הציצה" מעבר לאזנו "פאה" מפאת ראשו. אחד מיהודי העיר (בה דיבר אותו צעיר) התענין במוצאו של הבחור - האם הוא מפולין או מגליציה; כשענו לו כי אין הוא כלל יוצא אירופה אלא "תוצר" אמריקה, יליד בוסטון - הרשימו הדבר מאד: בחור יהודי, יליד בוסטון, המדבר אנגלית רהוטה, משוחח אודות יחודא-תתאה ויחודא-עילאה?! אמנם קצרה בינתו מהבין את מהות הנושאים הללו, אך זאת קלט כי הנושאים הללו נעלים הם במאד, ובכדי לרדת לעומקים יש צורך לסיים מספר קולג'ים..

אותו תמים-שליח לא ידע כלל אודות היהודי הלזה. ה"פאה" ש"הציצה" היתה תוצאה של השרב ששרר באותו יום ובאותו מקום, אשר לכן הוא הסיר את מגבעתו ומכיון ובאותה שעה נשבה הרוח - התעופפה לו במקצת פאת ראשו, אף ציצית כנף בגדו, שבלטה החוצה - היתה תוצאה של בטלנות ותו לא...

...בחור שיצא לשליחת ושוחח מה ששוחח לא חשב כלל אודות היהודי שהתעניין בו, אך על הלה פעל הדבר עמוקות. הריווח הראשון, כתוצאה ממפגש זה, היה שלגבאי הצדקה ("המשולח") הראשון אשר הגיע לביתו של היהודי הזה - הוא תורם סכום כסף גדול יותר מכפי שנתן עד כה. לאחר מכן החלו לשוחח עמו ולהשפיע עליו בנוגע לכשרות, שמירת שבת וכו', אט אט הוא מתקרב יותר ויותר ליהדות, ואילו אותו בחור שפעל זאת - אינו יודע מכך עד עצם היום הזה.

מכיון ונסיעות אלו הם בשליחותו של הרבי. הרי כביכול הרבי נוסע עמהם. ומשום כך בענינים שיש צורך בהשפעה פנימית, עליהם לדעת מכך, שהרי עליהם לדבר עם הזולת. אולם באשר להשפעה שהרבי משפיע בדרך מקיף, אין כל הכרח כי ידע השליח מה ארע כתוצאה משליחות זו.

היות וי"ב תמוז הנו יום סגולה, על כן "ישאבו" כחות לזה מי"ב תמוז (כ"ק אדמו"ר שליט"א רמז כי השלוחים יאמרו "לחיים")".

(תרגום משיחת י"ג תמוז תשט"ו סי"א - הנחה בלתי מוגה)

בזמן החופש - להתמסר יותר לחיזוק הנשמה, ההיפך מהעולם!

"להתמסר לבריאות הנפש, ובמילא יתחזק הגוף בשעה שרואים איך שהסדר הוא מצד הנהגת העולם - **צריכים לעשות הפוך:**

הסדר בהנהגת העולם הוא, אשר בחדשי הקיץ ממעטים בלימוד ומשקיעים יותר בחיזוק ובריאות הגוף; שמזה מובן, שהסדר צריך להיות הפוך: שבחדשים אלו (שעל-פי המבואר בחסידות בחדשי הקיץ נקל יותר לעבוד את הוי') **צריכים למסור את עצמו יותר לחיזוק בריאות הנשמה**, ומצד זה יבוא ממילא גם חיזוק בריאות הגוף.

וכל הנ"ל הוא בין בנוגע לישיבות תומכי תמימים שבאה"ק ת"ו, ושבכל העולם".

(תרגום חופשי משיחת ש"פ קדושים תשי"ט)

חובת הלימוד חלה גם בימי החופש

"אע"פ שבימינו בית המקדש חרב, ואין לנו עבודת הקרבנות - הרי יש לנו חובת לימוד התורה ושמירת מצותי'. וחובה זו חלה על כל אחד, בכל גיל ובכל מצב. אולם בגלל טרדת הפרנסה נאלצים רבים להסתפק בקביעות עתים לתורה.

והנה, הכהנים שבימינו, אשר כל יומם קודם לתורה - הם הרבנים ראשי ישיבות, וגם הצעירים, אשר מקבלים את משכורתם וכל צרכיהם מאחרים כדי שיהיו פנויים לעבודת ה', ללמוד וללמד תורה.

המשכורת שמקבלים הצעירים במאכל, משתה, הלבשה, דירה וכדומה, הם מעין מתנות כהונה שקיבלו הכהנים בזמן שבית המקדש הי' קיים.

ומכיון שאין להם טרדות הפרנסה - הרי-זה מחייב אותם לשקוד ולהתמיד בלימוד התורה ועבודת ה', לא רק בשביל עצמם, אלא גם בשביל הוריהם, בשביל חבריהם שאינם יודעים חובתם בתורה ומצוות, ובשביל כל עם ישראל.

חובת הלימוד חלה כמובן גם בימי החופש, לכן ילמד כל אחד ואחד מכם לפחות שעה א' ביום, בעיקר בפרשת השבוע ודינים בקיצור שו"ע..."

(משיחת בדר"ח תמוז תשח"י)

גם אנשים מחויבים בצניעות

". . בפרט שישנם כאלה שמקדימים את הקיץ עוד לפני הרשום בקאלענדרי (הלוח)... הרי הענין המיוחד שצריכים להבהיר כעת בנוגע לימות הקיץ - **הוא ענין הצניעות.**

ענין הצניעות הוא - שלא כדעת הטועים שזה רק בנשים ש"כל כבודה בת מלך פנימה", אבל לאנשים אין לזה שום שייכות, אלא - **הענין הוא עוד יותר אצל אנשים**, כפי שנפסק הדין בשולחן-ערוך, שגם באנשים ישנו ענין הצניעות...

הגיעה אלי תמונה ("א פיקטשער") מאחד המלובש "ממתנים ועד ירכים". דלכאורה, אם אתה הולך כך - למה אתה צריך אבל שיצלמו אותך איך שאתה עומד בכזה מעמד ומצב, שכך ישאר לזכרון עולם...!?

ועל התמונה היה נראה שזה היה ברצון, כמו שאומרים "על חטא שחטאנו לפניך ברצון", ולא רק ברצון, אלא גם עם תענוג...!"

(תרגום חופשי משיחת ש"פ תרומה תשמ"א)

והלוואי שיבטלו סוף כל סוף את החופש הזה

"**המושג של "חופש" בישיבה, חדר או תלמוד תורה, הוא דבר בלתי רצוי** כו' וכו'. דמכיון שהתורה היא "חיינו ואורך ימינו", **הרי לא יתכן שיהי' הפסק ח"ו, בענין החיים.**

והלואי שיבטלו סוכ"ס את קיומו של החופש הזה, ואדרבה - מי"ב תמוז "יום חג גאולת עוסקי הרבצת התורה", ובפרט של לימוד התורה ברבים "עשרה שיושבים ועוסקים בתורה", יש להוסיף בלימוד התורה, ובימי "בין המצרים" - הוספה יתירה מצד הענין ד"ציון במשפט תפדה..."

(משיחת ש"פ דברים תשמ"ו)

שיחה נפלאה וחריפה של הרבי שליט"א

מהתוועדות י"ב תמוז תשמ"ה בנוגע לימי החופש וכו'.

יח. הוראה זו מחג הגאולה בענין החינוך הוא גם ענין שהזמן גרמא בפשטות — בהמצאנו עתה בסיום שנת הלימודים והתחלת ימי ה"חופש":

מסיבות שונות ומשונות הונהג סדר, שבימי הקיץ סוגרים את הישיבות, החדרים והת"ת, ונותנים "חופש" לתלמידים.

הנהגה זו, לא רק שהיא היפך ענין של "פרומקייט", אלא היא פשוט "ווילדקייט" שאין כמוה!

התורה היא חיינו[94], ובמילא, לימוד התורה הוא הוא החיות של ילד יהודי. בהנהגה האמורה אומרים לילד: במשך עשרת החדשים של שנת הלימודים הננו נותנים לך חיות; ובסיום זמן זה, הננו "מרחמים" עליך ונותנים לך זמן לנוח — לנוח ממה? מ"התורה היא חיינו"!...

טוענים שרחמנות היא על הילדים, שהתייגעו במשך עשרה חדשים, הלכו יום יום (חמשה או ששה ימים בשבוע) ללמוד תורה ולא הניחום לשחק ולהשתעשע בשעות אלו — צריכים לתת להם מנוחה...

אי אפשר ולא שייך לנוח מ"חיים"! מנוחה מ"חיים" היא ר"ל היפך המנוחה... רחמנא ליצלן מדיבורים כאלו, ועאכו"כ כאשר הדיבור מביא לידי

פעולה...

ומה שייך טענה שהילדים "התייגעו" ("אָפּגעמאַטערט") במשך שנת הלימודים — הם לא התייגעו, **אדרבה** — הם **צמחו וחיו** במשך חדשים אלו, ובחיות כזו ש"גם כי יזקין לא יסור ממנה"[95], ועד שפועל גם על בניו ובני בניו!

[כי כל הוספה של "חיים" אצל ילד — גם כאשר הוא חי בלאה"כ, אלא **שמחזקים** חיותו שייעשה יותר בריא — יש לה פעולה חיובית על כל ימי חייו, ועד שזה ניכר בחיי־משפחה שלו (בבוא הזמן להתחתן ולבנות בית בישראל) וגם בבניו ובבנותיו שיוולדו לו].

וגם במקומות שהילדים לומדים כמה רגעים בבוקר וכמה רגעים בערב (ובמשך כל היום משחקים כו') — הרי זה בבחינת "אַ געמוטשעטער" לימוד ר"ל; עושים זאת רק בשביל לצאת ידי חובה, ולא זהו ענין של **חיים**.

מצינו אמנם שגם ע"י לימוד פרק א' שחרית ופרק א' ערבית יוצאים (לא רק ידי חובת מצות ת"ת, אלא) גם ידי חובת "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה"[96] — אבל זהו רק למי שאי אפשר לו ללמוד כל היום כולו; משא"כ ילדים, שאין להם טירדות הפרנסה וכדומה — הרי באם יכולים ללמוד עוד שעה (או אפילו עוד חצי שעה) ה"ה מחוייבים בזה, וזהו ה"חיים" **שלהם**!

יט. באמת היו צריכים להרעיש עולמות — היתכן שסוגרים חדר, בית־ספר ות"ת במשך כל ימות הקיץ?!

כיצד יתכן לסגור "**בית חיים**" — למעליותא, בית של "התורה היא חיינו" — גם ליום אחד בשנה, ומה גם במשך כמה שבועות וחדשים!

טוענים שאין למוסדות די כסף להשאר פתוחים גם בימות הקיץ.

אבל — מה ערך לטענה של "כסף" כאשר המדובר בענין של **חיים**, ובפרט חיים של ילדים, שהוא בבחינת פירות העושים פירות, זרעם וזרע זרעם עד סוף כל העולם!

אלא מאי, **שהמלמדים** עייפים... הנה גם אם אמת הדבר, שעייפים הם מה"מלמדות", אין זה טעם להסיח דעתם מהחלמידים, אלא גם במצב כזה צריכים למצוא עצות כיצד יוכלו להשפיע על תלמידיהם.

ע"ד המסופר בגמרא[97] אודות ר' יוחנן שהי' יושב במקום פלוני כו', כדי לגרום שיוולדו לבנות ישראל "זרעא דשפירי כוותי" — והרי ר' יוחנן למד תורה תמיד, יומם ולילה, ומתי הי' לו זמן לישב כו'? ועכצ"ל שהנהגתו הנ"ל

---

95) משלי ככ, ו. 96) יהושע א, ח. וראה סנהדרין צט, ב. רמ"א יו"ד רסרמ"ו. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ס"ד. 97) ברכות כ, א. ב"מ פד, א.

היתה בזמנים כאלו שהי' עייף מלימודו; ובזה היתה מנוחתו מלימוד התורה — לעשות פעולות כאלו שיוולדו ילדים בישראל שהנהגתם בחיי יום יום תהי' ע"פ תורה ומצוותי'!

כ. הנהגה האמורה נובעת מכך שחושבים שהתורה ניתנה ח"ו לייגע ("מאַטערן") את ישראל...

התורה ניתנה כדי שיהי' טוב גם בחיים הגשמיים של יהודי. בודאי שאסור להתנות תנאי ח"ו עם הקב"ה ולתלות קיום התומ"צ בדבר גשמי; אבל לאידך, הרי הבטיחה תורה, שהיא תורת אמת, "אם בחוקותי תלכו (לימוד התורה) ומצותי תשמרו גו' ונתתי גשמיכם בעתם"[98], וכל הברכות המנויות בפרשה.

ואם רואים לפעמים שחסר משהו בבני חיי ומזוני רוויחא — אפילו אם חסר רק במדת ה"רוויחא" — אין הסיבה לכך משום שהקדיש זמן יותר מדאי ללימוד התורה; החסרון בא מצד סיבות אחרות, ואדרבה — אם הי' לומד תורה כדבעי הי' זה מבטל את הסיבה המונעת מאתו את ה"רוויחא" בעניניו הגשמיים, ודוקא משום שלא עשה כך והחסיר מלימודו, נשארה הסיבה בתקפה ופעלה פעולתה!

חושך הגלות הוא כפול ומכופל עד כדי כך, שישנם כאלו שהסברה זו לא מתקבלת אצלם...

אבל נצטוינו — "ולפני עור לא תתן מכשול"[99], דקאי גם על "עור" ברוחניות[100], שחל חיוב על כל אחד ואחד מישראל להסיר את המכשול מלפני העור.

ויתירה מזו: האיסור ד"לפני עור לא תתן מכשול" כולל לא רק האיסור לתת מכשול (אבן וכיו"ב) בדרכו של העור, אלא גם עור שנתן בעצמו מכשול בדרכו שלו (מפני איזו סיבה שונה ומשונה) — חל חיוב על כל אחד מישראל לעשות כל התלוי בו להסיר המכשול.

ואין להאריך בדבר הפשוט. שכן, דבר זה הוא דין וחוק לא רק ע"פ שו"ע של בנ"י דוקא, כי אם גם אצל אומות העולם.

וכפי שנהוג בכל שכונה, עיר ומדינה המתנהגים ע"פ צדק ויושר — כפי שצריכה להיות הנהגת העולם, באופן של "לשבת יצרה"[101], שכאשר ישנו אדם הרוצה להזיק לעצמו, וצועק ככרוכיא שאלו הם חייו הפרטיים ואין רשות לזולתו להתערב בענינים שלו כי זה היפך ה"דמוקרטי" — מגייסים את כל המשטרה ועושים ככל האפשרי ("מ'לייגט איין די גאַנצע וועלט"); מדברים

---

98) ר"פ בחוקותי. 99) קדושים יט, יד. 100) ראה רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פי"ב הי"ד. 101) ישעי' מה, יח.

עמו, משדלים אותו, ועד **שמכריחים** אותו — להעבירו ממקום המכשול.

והנהגה זו היא מעשים בכל יום אצל **כל** אומות העולם החושבים אודות הנהגה של "לשכת יצרה".

כא. ובנוגע לפועל — הענין שהזמן גרמא:

היות וישנם החושבים שבבוא ימי הקיץ שנקראו בפי העולם "זמן **החופש**" — הרי זה זמן של "חופשה" גם מיהדות, ש"משחררים" אותו מלימוד התורה וקיום המצוות

— רחמנא ליצלן מהאי דעתא! לא זה "חופש", כ"א אדרבה — עי"ז הוא נעשה "**עבד עבדים**" ליצר הרע ו"גוי'שקייט"! אלא שהעבדות גדולה עד כדי כך, עד ששמים עבדות לחירות!... —

על כן יש לעשות ככל האפשרי, שלא זו בלבד שילדי ישראל לא ימעטו ח"ו מתלמוד תורה בימי החופש, אלא **אדרבה**: מכיון שמשחררים אותם מלימודי חול, הרי דוקא בזמן החופש ניתנה האפשרות להוסיף עוד יותר בלימוד התורה.

— חלק של זמן פנוי הנ"ל אפשר אמנם להרשות לילדים לשחק כו', בשביל חיזוק בריאות הגוף — כי גם זה הוא ענין של קדושה, שכן, אצל "גוי קדוש"[102] גם **הגוף** הוא גוף קדוש,

אבל מ"מ, ודאי הדבר, אשר חלק חשוב של זמן זה יש להקדיש להוספה בלימוד התורה, ולימוד התורה לאמיתתו, כלומר: לימוד המביא לידי מעשה — שהילדים יוסיפו גם ב"מעשה" ע"פ תורה, קיום מצוות התורה.

ויום הגאולה די"ב־י"ג תמוז — גאולה ממאסר בשביל חינוכם של "עוללים ויונקים", שבזה בא לידי ביטוי **נצחונו** של בעל הגאולה, והצלחתו באופן של פירות ופירי־פירות עד סוף כל העולם — הרי הוא יום זכאי להצלחה בתעמולה זו.

וברור הדבר, דכאשר יעשו תעמולה בזה בדברים היוצאים מן הלב — יכנסו הדברים אל הלב[103] ויפעלו פעולתם.

כי המתנהגים באופן שונה, הוא רק מחמת טעות שאין לה אחיזה במציאות (כנ"ל ס"כ), והוא רק ענין של "חושך"

— וכפי שידועה החקירה[104] בנוגע ל"חושך", דיש דיעות שחושך אינו "מציאות", כי אם ענין של "העדר" בלבד; וגם לפי השיטה דחושך הוא "מציאות", מודים הם דאפילו "מעט אור דוחה **הרבה** חושך"[105] —

---

102) יתרו יט, ו. 103) ספר הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א. 104) ראה לקו"ש ח"י ע' 180 וש"נ. 105) ראה תניא פי"ב. ובכ"מ.

וכאשר מכניסים מעט אור בביתו של יהודי — איזה יהודי שיהי' ובאיזה מעמד ומצב שהוא נמצא בו — ומעמידים אותו על האמת, ברור הדבר שיפעלו הדברים עליו וירוץ לעשות רצון קונו.

ועאכו"כ כשהמדובר אודות ילדים, שאז, כפי שרואים טבעם של הורים, שגם אם בשביל עצמם עושים כל מיני חשבונות אם כדאית הטירחא כדי להשיג הנאה פלונית וכו' — הנה בנוגע לילדיהם (ובפרט — קטנים), "כל אשר לאיש יתן"[106] כדי לגרום להם יותר הנאה, ועאכו"כ — חיזוק בחייהם.

כב. ומובן גודל זכות ההשתדלות בענין החינוך — דאף שהפעולות של קטנים מפאת חינוך אין להם התוקף של קיום מצוה, מ"מ, מכיון שהוא חינוך ע"פ תורה, חלה ע"ז הבטחת התורה שיהי' לו קיום נצחי — "(חנוך לנער גו') גם כי יזקין לא יסור ממנה".

וזה נעשה הכנה, באופן של "מדה כנגד מדה"[107], לסיום עבודתינו בזמן הגלות — שהרי עבודה זו היא רק ענין של "חינוך" והכנה לזמן שבו נקיים את כל מצוות התורה "כמצות רצונך"[108], בגאולה האמיתית והשלימה

[כדברי הספרי[109] התמוה שהובא ונתבאר ברמב"ן[110] (והובא ג"כ בספרי מוסר וחסידות) שהמצוות שאנו מקיימים בזמן הגלות הם רק "ציונים" למצוות שנקיים כשנחזור לארץ ישראל. ואכ"מ].

ובנוגע לפועל: יש אנשים, שכאשר תובעים מאתם הוספה בפעולה טובה כו', ברצונם לדעת תחילה מה יהי' שכרם! — וטוענים שעדיין לא הגיעו לדרגה כזו ששכר המצוה לא תהי' נוגעת להם, ולכן, לא זו בלבד שרוצים לדעת מהות השכר, אלא שרוצים גם ערבונות שהשכר יגיע אמנם אליהם...

ולכן אומרים לו, ששכרו יגיע לו בהענין ד"ושם נעשה לפניך כמצות רצונך"!

כי עי"ז שיוסיף במצות החינוך של ילדי ישראל, ועאכו"כ — ילדים שלו, ה"ז יוסיף ב"ציונים" (וחינוך) שלו, כלומר — במצוות שלו (דזמן הגלות),

שזה ממהר עוד יותר, שבקרוב ממש נזכה ל"ושם נעשה לפניך כמצות רצונך" — הן הקרבת הקרבנות והן קיום שאר כל המצוות,

בבית המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו ממש, שיהי' בית נצחי, מכיון שיבנה ע"י הקב"ה,

[כדאיתא בזהר[111] דלהיות דביהמ"ק השלישי "בניינא . . דקוב"ה" לכן

---

106) ל' הכ' — איוב ב, ד. 107) ראה סוטה ח, ב ואילך. 108) נוסח תפלת מוסף דשבת ויו"ט. וראה תו"ח ר"פ ויחי (צה, א. צו, ג-ד). אוה"ת ויחי (כרך ו) תתשכח, ב ואילך. המשך וככה תרל"ז פי"ז ואילך. 109) עקב יא, יח. הובא בפרש"י שם. 110) אחרי יח, כה. עקב שם. 111) ח"ג רכא, א. וראה גם ח"א כח, א.

יהי' קיים לעולם; וכמובן ג"כ במכש"כ וק"ו מהא דהמשכן הוא נצחי להיותו מעשה ידי משה[112], עאכו"כ שכן הוא בביהמ"ק השלישי ד"מקדש אדנ־י כוננו ידיך"[113].

וע"י עבודתינו ממהרים זה עוד יותר — שב"אחישנה" עצמה יהי' "אחישנה"[114], "ארו עם ענני שמיא"[115].

ויתירה מזה: מכיון שבית המקדש השלישי "בנוי ומשוכלל" למעלה (כדאיתא ברש"י ותוס'[116] ומפורש הוא בזהר[111]), ולא חסרה כי אם ירידתו למטה ("יגלה ויבוא משמים") — הרי אין צ"ל שהיית זמן כלל, ויכול לרדת ברגע כמימרא —

כן תהי' לנו, שבית המקדש השלישי "יגלה ויבוא משמים" מיד — "מיד הן נגאלין" — "ושם נעשה לפניך כמצות רצונך", ובמהרה בימינו ממש, בעגלא דידן.

* * *